

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput X. Quando legalia abrogata sint, & cœperint esse mortifera?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83665](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83665)

C A P U T X.

Quando legalia abrogata ſint, & cœperint eſſe mortifera?

S U M M A R I U M.

1. Quando Legalia fuerint mortua, & mortifera.
2. S. Hieronymus cenſuit legalia fuiſſe mortifera.
3. Auguſtini Epistoſa contra Hieronymi ſententiam.
4. Reſponſio Hieronymi.
5. Reſponſio alia Hieronymi.
6. Propoſitio 1. cum probatione.
7. Inſtantia cum ſolutione.
8. & 9. Propoſitio 2. probatur.

10. 11. 12. 13. 14. Solutio objectionum.
15. 16. 17. & 18. Probatur Propoſitio 3.
19. Omnis ſimulatio eſt illicita.
20. Uſque 30. Objectiones.
31. S. Euſebius non fuit ſimulator.
32. Obſervationes in c. 15. v. 29. Actuum Apoſtolorum.
33. & 34. Quid de ſanguine dicendum.
35. à quatuor abſtinere præceperunt Apoſtoli.
36. Quo tempore legalia fuerint mortifera.

1. Quando legalia fuerint mortua, & mortifera.

FINIS ergo legalium, quæ ad ſignificationem futurorum fuerant inſtituta, ipſe Chriſtus eſt. Quæritur idcirco an lex Moyſis in iis, quæ Evangelii typum gerebant, Salvatore noſtro ſuffixo Cruci fuerit abrogata. Id vero duplicem ſenſum patitur; nam dubitari poteſt, num poſt mortem Chriſti ita legalia illa ceſſaverint, ut nullatenus ad ſalutem æternam fuerint neceſſaria, neque vim habuerint à peccato expiandi, quod ſignificare volunt è Schola Theologi, ubi diſputant, utrum fuerint eo tempore *mortua*: & inſtitui poteſt diſceptatio, an ſtatim cœperint eſſe noxia ita, ut nefas eſſet illa amplius in uſum aſſumi, quod intelligunt Scholaſtici diſſerentes utrum fuerint etiam *mortifera*. Et mortua quidem legalia ipſo Chriſto in crucem ſublato conſentiunt Theologi, tametiſi diſcrepent aliquantulum, an præciſe in ipſa morte Redemptoris fuerint abrogata, an circumciſio, ut ſentit Scotus, in inſtitutione baptiſmi, ſacrificia autem, ritusque alii poſt Domini reſurrectionem. Quæ poſtrema difficultas non eſt tanti ponderis, ut operam omnem videatur expoſtulare.

2. S. Hieronymus cenſuit legalia fuiſſe mortifera.

Gravior eſt altera, an, ex quo cœpit promulgari Evangelium, fuerit lex vetuſtus ſemper mortifera, ita ut nefas eſſet caeremonias veteres ex animo obſervare: de qua re certarunt olim duo Eccleſiæ lumina, Hieronymus & Auguſtinus: quorum ut mentem percipias, controverſiæ inter illos exortæ originem progreſſumque narrabo. Hieronymus quidem exiſtimavit legalia fuiſſe mortifera; ſed cum optime ſciret, quod Paulus ſe tondit in Cenchris (portus erat Corinthiorum ad Sinum Saronicum) quod factò calvitio oblationem obtulit in Jeruſalem, ac Timotheum circumcidit, & exercuit nudipedalia, quæ maniſteſtissime de Judæorum caeremoniis ſunt,

docet in caput 2. Epistoſe ad Galatas utilem aliquando eſſe, & aſſumendam in tempore ſimulationem, eaque uſum Apoſtolum, ut quæ nocebant eis, qui ex Gentibus crediderant, correptionis hypocrifi emendarentur. Ita & Petrum ſe geſſiſſe, dum cogeſat gentes judaizare, & à Paulo non ex animo, ſed opportuna ſimulatione fuiſſe reprehenſum. Atque hæc iisdem ferme Hieronymi verbis relatæ ſunt.

Auguſtinus cum hæc legiſſet, ſcripſit, circa annum 395. Epistoſam ad Hieronymum VI II. nunc 28. in qua poſt nonnulla pertinentia ad novam, quam Hieronymus exornandam ſuſceperat, ſacerorum Bibliorum Verſionem, de præſenti controverſia ait dolere ſe, quod à Hieronymo tali viro, vel à quopiam, ſi alius illa ſcripſit, patrocinium ſuſceptum eſſet mendacii, atque fore ut non mediocriter commoveretur, donec reſellerentur, ſi forte reſelli poſſent, momenta rationum, quas è veſtigio proponit. Id vero tanta humilitate Auguſtinus, ut ſub finem Epistoſe ſcripſerit, ſe difficillime bonum iudicem futurum legendo quod ſcripſerat, ſed aut timidiorem recto, aut cupidiorẽ; mallo autem ſe veritatem audire à melioribus, ne ſi à ſe ipſo reprehendatur, blandiatur ſibi, & meticuloſam potius quam juſtam ferat in ſemetiſum ſententiam. Cum reddita non eſſet hæc Epistoſa circa annum 397. aliam S. Pater conſcripſit numero IX. nunc 40. ubi poſteaquam officioſum mendacium, ſeu Apoſtolorum aſſertam à Hieronymo ſimulationem iterum exploſit, illum hortatur, ad canendam *παλινοδίζω*, quod pulchrior ſit veritas Chriſtianorum, quam Helena Græcorum: alludens ad Steſichorum, quem ſerunt laudando Helenam oculos recepſiſſe, quos illi detrahendo perdiderat.

3. Auguſtini Epistoſa contra Hieronymi ſententiam.

4.
Responsio
Hieronymi.

Hieronymus hac Epistola accepta veritus an esset Augustini, id tamen existimans ex stylo, & argumentationis methodo, breviter respondit, optare se, ut Augustinus aperte scriberet, si sua esset Epistola carerem nolle se in Augustini libris quidquam carpere, unumquemque in suo sensu abundare, & puerilem esse iactantiam accusando illustres viros suo nomini famam quarere. Addit nonnulla, quæ videri possent commoti animi argumenta, ut est illud, *Memento Divitis, & Entilli; & vulgaris proverbii, quod bos lassus fortius figat pedem.* Est hæc Epistola inter Augustinianas xlii. nunc 68. Addidit Hieronymus & Epistolam xiv. sive 72. in qua ingenue, propriaque sancti viri libertate, scripsit, ut Augustinus mitteret epistolam propria manu subscriptam, aut desineret laceßere senem latitantem in cellula: esse Romæ complures, qui cum eo in disputatione jugum ducerent, si propriam vellet exercere doctrinam; se quondam militem, jam veteranum, debere aliorum laudare victorias, non effecto corpore dimicare. At incredibile est, quanta humilitate S. Augustinus asperitatem Hieronymi lenire studuerit. Nam rescripta Epistola lxxiii. olim 15. ait cognoscere peccatum suum quod prior literis senem sanctissimum læserit; obsecrat illum per mansuetudinem Christi, ut sibi dimittat, nec vicissim lædendo malum pro malo reddat: testatur se non pertimescere ad instar Entilli, qui cædebatur, non sanabatur, salubria verba, & correptionem medicinalem: hortatur, ut fortius figat pedem quasi bos lassus, senectute forte corporis, non vigore animi, dummodo culpæ suæ palca conteratur. Atque alia habet plura, quibus Hieronymi sententias placide excipiens illarum frangit aculeos.

5.
Responsio
alia Hieronymi.

Talibus Hieronymus devictus officiis ad propositam quæstionem respondit circa finem anni 404. epistolam jam inter Augustinianas xi. & haud recto ordine ante præcedentes locatam, nunc num. 75. congrua serie positam. In hac vero primo Hieronymus ait, se in præfatione Commentariorum in Epistolam ad Galatas libere confessum Origenis commentarios esse sequutum, neque ex definito animo ea defendisse quæ in Græcis legerat, sed ea expressisse quæ legerat, & lectoris arbitrio dereliquisse, utrum probanda essent, an improbanda. Deinde ait, quod si Augustino plabet Judæos, quicumque credunt, de-

bitores esse legis faciendæ, ipse Episcopus toto orbe notissimus hanc promulget sententiam, & in assensum suum omnes coepiscopos trahat. Priori tamen Hieronymus hæret adhuc, eamque confirmare nititur iisdem argumentis diligentius tractatis, quæ in Commentariis Epistolæ ad Galatas olim prodixerat; atque simulationem Apostolorum, non officiosum mendacium fuisse contendit, sed honestam potius dispensationem. Verum S. Pater argumentationibus Hieronymi satisfacit Epistola xix. nunc 82. data anno 405. In illa vero propugnat Petrum, dum cogeret judaizare gentes, non recte ad veritatem Evangelii fuisse ingressum, & recte à Paulo reprehensum: ac Paulum ipsum quandoque veteres caeremonias servasse, non simulate, neque ex necessitate, quasi putaret iis Christianam conferri salutem, ut putabant Ebionitæ; sed ne crederetur antiqua sacramenta, quæ in umbris rerum futurarum Deus fieri jusserat, impia existimare, & abjicere tanquam profana. Juxta Augustinum itaque tria distinguenda sunt tempora: unum ante Christi mortem, in quo vetera sacramenta fuerunt salubria: alterum statim post mortem Christi, atque ante Evangelii promulgationem, in quo amplius salubria non erant, nec poterat quispiam cogi ad illa suscipienda, licebat tamen ea retinere, ne videretur lex Moyfi tanquam noxia statim abrupti, sed veluti mortuum cadaver in gratiam animæ, quæ in ipso paulo antea delituit, cum honore deferretur ad tumulum, atque ideo reprehensibilem fuisse Petrum, qui gentes ad judaizandum impulit, laudabilem Paulum qui cum Judæis legalia absque simulatione servavit. Tertium vero tempus est, cum veteri lege ad tumulum jam deducta, mortiferus crepit esse usus legalium religionis causâ servatus; nam si quis ob valetudinem se purificet, aut circumcidat, vel fame impellente, atque sine scandalo edat azymum; id antiquæ legis gratiâ non fit, nec debet putari mortiferum. Hanc Augustini sententiam nos propugnamus, eamque prolixè explicavimus narratione controversiarum, quas cum Hieronymo habuit; primum, quia hac præmissa tota quæstio facillime solvitur: deinde quia Sanctorum Doctorum exemplo commonemur dissidia aliquando disputationibus nostris excitata, quæ non nisi circa res graves versari debent, prudenter vitare, temperanter tutari, & mutua charitate compeßcere.

PRO-

6. PROPOSITIO I. Lex vetus duntaxat in morte Chriſti, quantum ad Cæremonialia præcepta ſpectat, deſiit obligare. Probatum ex Epistoſta Pauli ad Hebræos cap. vii. 12. ubi legitur: *Trans-*

lato enim Sacerdotio, neceſſe eſt, ut & legis translatio fiat: id eſt, quandiu lex vetus perſiſtebat Sacerdotium erat Leviticum, ſurgente vero Sacerdotio ſecundum ordinem Melchizedech translatum eſt etiam mandatum legis. Atqui Sacerdotium Leviticum conſummatum non eſt, niſi quando Filius Dei ſe ipſum in Cruce cum clamore valido, & lacrymis obtulit, factus omnibus obtemperantibus ſibi cauſa ſalutis æternæ, appellatus à Deo Pontifex ſecundum ordinem Melchizedech, ut idem Apoſtolus ait cap. v. 7. 8. 9. Igitur eo tantum tempore lex vetus eſt abrogata. Præterea idem Apoſtolus cap. ix. ejusdem Epistoſtæ v. 8. inquit: *Nondum propagatam eſſe ſanctorum viam, adhuc prioris tabernaculo habente ſtatum*; videlicet, ut ad ſancta & cæleſtia pateret acceſſus, neceſſe fuit, quod Chriſtus aſſiſtens Pontifex futurorum bonorum introiret in ſancta, prout præſignatum erat in Pontifice ſemel in anno in ſecundum tabernaculum introeunte. At Chriſtus introivit in ſancta, viamque ad cæleſtia aperuit *per proprium ſanguinem æternæ redemptionis inventa*; verſu 12. ſeq. Prius ergo tabernaculum ante peractam per Chriſti ſanguinem redemptionem habebat ſtatum. Item viguit vetus teſtamentum uſque dum Chriſtus novi teſtamenti fieret mediator. Factus eſt autem novi teſtamenti mediator morte intercedente, inquit v. 15. Apoſtolus. Ad hanc ergo mortem vetus perduravit. Sequitur Paulus v. 16. 17. 18. *Ubi enim teſtamentum eſt, mors neceſſe eſt intercedat teſtatoris. Teſtamentum enim in mortuis confirmatum eſt: alioquin nondum valet, dum vivit qui teſtatus eſt. Unde nec primum quidem ſine ſanguine dedicatum eſt.* Recte quidem; nam Teſtamentum deſinitur à Quintiliano *Voluntas deſuncti*: atque ut habetur L. i. D. de Hæred. *Viventis nulla eſt hæreditas.* Quis autem ignorat vetus teſtamentum, antequam novum confirmaretur, in ſuo robore permanſiſſe, & antiquam ſtare poſſeſſionem nondum novo hærede conſtituto? Vide Patres ac Interpretes ſuper hæc loca, necnon in illa verba Mat. xxvii. 51. *Et velum templi ſciſſum eſt in duas partes*, & Joan. xix. 30. *Conſummatum eſt.* Hæc enim demonſtrant in morte Chriſti legis velamen fuiſſe diſciſſum, apertum adytum ad ſa-

cratiora myſteria, jugum ſervitutis excuſſum, omniaque de Filio hominis prædicta jam conſummata & completa.

At dices: ſaltem baptiſmus ante Chriſti mortem integro triennio inſtitutus præcipuum vetuſtæ legis myſterium eliminavit; unde legitur apud Lucam cap. xvi. 16. *Lex & Prophetæ uſque ad Joannem.* Reſp. diverſas eſſe circa tempus inſtitutionis baptiſmi Theologorum, ac Patrum ſententias: ſed dato ante Chriſti mortem fuiſſe inſtitutum, non potuit omnes generaliter obligare antequam Apoſtolica prædicatione promulgaretur, legisque fieret translatio. Nam leges, ut obligent, ſunt promulgandæ; nec ante mortem teſtatoris novæ hæreditatis jura ſubſiſtunt. Ea autem verba, *Lex & Prophetæ uſque ad Joannem*, expeditam habent intelligentiam, ſive dixeris his commonſtrari, Joannem, qui Meſſiam digito prodidit, fuiſſe ultimum Prophetarum illorum, à quibus Chriſtus in lege fuit prænuntiatus; nam Matthæus eandem ſententiam reddidit cap. xi. 13. *Omnes Prophetæ, & lex uſque ad Joannem prophetaverunt.* Sive dixeris particulam *uſque*, quam certum eſt interdum exprimere aliquam continuationem, ſumendam eſſe *inclusive*, ut ſenſus ſit tempore quoque Joannis legem perſiſtiſſe. Atque hæc ſunt pervulgatæ illius loci expoſitiones. Addam alteram. In lege ac Prophetis promiſſa ſunt juſtis bona præſertim temporalia: & Joannes introduxit appellationem tantummodo regni cæleſtis, nihil ipſe terrenum annuntians. Senſus eſt ergo, *Lex & Prophetæ uſque ad Joannem*, quantum ad promiſſionem, non quantum ad obligationem. Enimvero Lucas ibidem Chriſti adverſus avaritiam, divitiarumque immodicam cupiditatem ſermonem narrat: atque laudatis verbis immediate addit: *Ex eo regnum Dei evangelizatur, & omnis in illud vim facit.* Habet ſimilia citato loco Matthæus, *A diebus enim Joannis regnum celorum vim patitur.* Quæ reddunt textum, qui opponebatur, planiſſimum.

PROPOSITIO II. Non ſtatim à morte Chriſti legalia fuerunt mortifera, ſed Propoſitio 2. ad vitandum ſcandalum, & ne lex Moyſis tanquam impia rejici videretur, licitum fuit aliquando veteres cæremonias ſervare.

Hanc Auguſtini aſſertionem propugnat major Theologorum pars, & Auctore Velloſillo Adv. in 2. Tom. Auguſt. Q. 3. probavit ad literam Concilium Florentinum: quod, ubi declaravit Le-

7. *Instantia cum ſolutione.*

8.

9. *Probatum.*

galia cessasse in Christi morte, subdit, *Non tamen negat* (S. Synodus) *a Christi passione usque ad promulgatum Evangelium illa potuisse servari, dum tamen minime ad salutem necessaria crederentur.* Eam ergo sic probat. Fuit aliquando licita legalium observatio, si Apostoli eadem communiter observarent, & post annos plures deferenda, aut non imponenda esse decreverunt. Hoc autem in dubium nequit revocari. Paulus enim Act. xvi. 3. circumcidit Timotheum, xviii. 18. se totondit in Cenchris, xxi. 26. more Judæorum se purificavit. Petrus etiam in visione quam habuit circa annum Ae. V. 39. decennio post Christi mortem, inquit Act. x. 14. *Nunquam manducavi omne commune & immundum*: quibus verbis significat se hactenus a cibis immundis abstinuisse. Et in Concilio Jerosolymitano orta inter Judæos, & Gentes ad Christum conversas seditione, sancitum fuit, ut abstinere in posterum ab immolatis simulacrorum, & a sanguine & suffocato, & nihil ultra vetusti oneris fidelibus imponeretur, Act. xv. 29. Legalia ergo ad ea usque tempora Apostoli permiserant: quod nequaquam fecissent, si existimassent mortifera. An vero his verbis, *Ut abstinentis vos ab immolatis simulacrorum & sanguine, & suffocato*, præscribatur observantia rituum legalium, ut scribunt post alios Scholasticos Habert, Juenin, Girken, dicam infra; nam inde tantum evinco fuisse adhuc in usu circumcisionem, cujus onus decreverunt Apostoli non esse ulterius credentibus imponendum. Præterea in hac, quam propugnamus, sententia statim explicantur difficultates in Apostolorum Actibus occurrentes. Paulus etenim, ut diximus, circumcidit Timotheum mulieris Judææ filium, atque inter Judæos versaturum; profecto ut ostenderet se circumcisionem non aspernari; sed ex adverso, ne quis putaret conversos à Gentibus esse circumcidendos, non est passus circumcidi Titum, ad Gal. ii. 3. ne veritati Evangelii faceret præjudicium. Et Jacobus pariter, qui purificationem Judæorum Paulo suavit, Act. xv. non finit iugo legis gravari eos, qui crediderant. Tali igitur œconomia demonstrarunt antiquas cæremonias neque noxias fuisse, neque ad salutem necessarias. Tandem hæc sententia etiam consulit Mosaicæ legis honori; siquidem, ut Augustinus scribit Epist. 19. nunc 82. *Sicut defuncta corpora, necessariorum officii deducenda erat quodammodo ad sepulturam, nec*

simulate, sed religiose, non autem deferenda continuo, vel inimicorum obtestationibus, tanquam casuum moribus projicienda. Nec audiendus Erasmus scribens Comment. in Epist. ad Galat. debitum non fuisse talem honorem legi, quam constat fuisse *viricidam*, Nam ex disputatis supra cap. 6. constat legem Moysis per se fuisse sanctam, rectissimamque, licet dicatur ab Apostolo ministratio mortis, & causa per quam subintravit peccatum, quatenus malum redarguit & prohibet, & accepta per legem occasione concupiscentia, quæ vehementius nititur in vetita, nisi subministraretur gratia Spiritus Sancti, operatur peccatum: quod propterea non iustæ legitribuendum est, sed perversee hominum voluntati.

Opp. 1. Paulus ad Galat. ii. 3. scribit: *Sed neque Titus, qui mecum erat, cum esset Gentilis compulsus est circumcidi.* Existimavit ergo Paulus mortiferam esse circumcisionem. Resp. Nego consequentiā; si enim Titus non fuisset circumcissus, quod circumcissio jam esset illicita, non permisisset Apostolus circumcidi Timotheum in eo efficiens, quod arbitrabatur iniquum. Ergo non circumcidit Titum, propter superinductos falsos fratres, qui subierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Jesu, ut nos in servitutem redigerent, inquit ibidem Apostolus; id est, ut defenderet Evangelii veritatem adversus Judæos contendentes circumcisionem necessariam adhuc esse ad salutem. Econtra circumcidit Timotheum ex Judæa matre progenitum, ne cognationi ejus videretur sacramenta vetera æque reprobare, ac supersticiosos ritus idololatrarum. Quare hoc argumento nostra corroboratur sententia. Ergo (inquit Augustinus cit. Epist. 82.) *Et Timotheum circumcidit propterea ne Judæis & maxime cognationi ejus maternæ sic viderentur, qui ex gentibus in Christum crediderant, detestari circumcisionem, sicut idololatria detestanda est, cum illam Deus fieri præceperit, hanc Satanas persuaserit. Et Titum propterea non circumcidit, ne occasionem daret eis, qui sine ulla circumcisione dicebant credentes salvos esse non posse, & ad deceptionem gentium hoc etiam Paulum sentire iactarent.* Quod ipse satis significat, ubi ait: *sed neque Titus qui mecum erat, cum esset Græcus, compulsus est circumcidi: propter superintroducitos autem falsos fratres, &c.*

Opp. 2. At in eadem Epistola cap. v. 2. inquit Apostolus: *Quoniam si circumcimini, Christus vobis nihil proderit.*

10.
Objectio 1.
cum solutione.

11.
Objectio 2.
& solutio.

Noxia

Noxia ergo erat circumciſio, quæ à juſtitia Chriſti credentes arcebat. Reſp. loqui, Apoſtolum adverſus eos, qui dicebant, *Niſi circumcidamini ſecundum morem Moysi, non poteſtis ſalvari.* Cuius generis extiſſe aliquos è circumciſione, conſtat ex cap. xv. Act. Apoſt. v. 1. Adverſus iſtos docet Apoſtolus, quod ſi ad juſtificationem neceſſaria foret circumciſio, neque Chriſtus nos liberaret à ſervitute legis, neque ab ipſo juſtitiam haberemus & gratiam. Sequitur itaque poſt verba, quæ obſciebantur, *Teſtificor autem ruſus omni circumcidenti ſe, quoniam debitor eſt univerſe legis faciendæ.* Evacuati eſtis à Chriſto, qui in lege juſtificamini: excidiſtis à gratia. Sed audiendus eſt iterum Auguſtinus laudata nuper Epiſtola, ubi ita Hieronymum alloquitur: *At enim dixit idem Apoſtolus, Ecce ego Paulus dico vobis, quia ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. Decepit ergo Timotheum, & fecit ei nihil prodeſſe Chriſtum? An quia fallaciter factum eſt, ideo non obſuit? At ipſe hoc non poſuit, nec ait, Si circumcidamini veraciter, ſicut nec fallaciter, ſed ſine ulla exceptione dixit, Si circumcidamini Chriſtus vobis nihil proderit. Sicut ergo tu vis hic locum dare ſententiæ tuæ, ut velis ſubintelligi, niſi fallaciter; ita non imprudenter ſtagito, ut etiam nos illic intelligere ſinas eis dictum, Si circumcidamini, qui propterea volebant circumcidi, quod aliter ſe putabant in Chriſto ſalvos eſſe non poſſe. Hoc ergo animo ac voluntate, iſta intentione quicquid tunc circumcidebatur, Chriſtus ei nihil omnino proderat. Quod ſubinde S. Pater demonſtrat conſequentibus verbis Apoſtoli: Hoc ergo declarat, & quod ipſe commemoravi, Evacuati eſtis à Chriſto, qui lege juſtificamini; à gratia excidiſtis. Illos itaque arguit, qui ſe juſtificari in lege credebant, non qui legitima illa in ejus honorem, à quo mandata ſunt, obſervabant, intelligentes & quæ præſtandæ veritatis ratione mandata ſint, & quousque debeant perdurare.*

12.
Obſectio 3.
cum ſolutione.

Opp. 3. Legalia erant olim ſigna, & figuræ futurorum in Chriſti morte conſummata & completa. Exinde igitur facta ſunt figuræ, & ſigna mendacia; eiſque propterea ulterius uti fuit reſ noxia. Reſpondeo diſt. conſeq. illicitum & noxium fuit illis ulterius uti, tanquam ſignis rerum futurarum, & ſacramentis in ſpe venturi Redemptoris juſtitiam afferentibus, ac ſalutaribus, concedo: tanquam exuviis legis emortuæ, ſed à Deo inſtitutæ, & honore ali-

quo abrogandæ, nego conſequentiam. *Non ideo fuerunt* (ait eadem Epiſt. S. Pater) *tanquam diabolica gentium ſacrilegia fugienda, etiam cum ipſa gratia jam ceperat revelari, quæ umbris talibus fuerat præſtigiata: ſed permittenda paululum eis maxime qui ex illo populo, cui data ſunt, venerant.* Poſtea vero *tanquam cum honore ſepulta ſunt, à Chriſtianiſ omnibus irreparabiliter deſerenda.*

Opp. 4. Hac ſententia in hæreſim Cerinthi, & Ebionis dilabimur; nam hi propter hoc tantum à patribus anathematizati ſunt, quod legis cæremonias Chriſti Evangelio miſcuerunt. Reſp. pernicioſam Ebionitarum hæreſim fuiſſe, quod legalia neceſſaria ſint ad ſalutem, non ſepelienda, & abroganda, ſed ſimul cum præceptis Evangelicis perpetuo retinenda: quam hæreſim tunc primum ſerpentem, ut diximus, præfocarunt Apoſtoli, quando acerrime pro libertate Evangelii pugnantes noluerunt circumcidi Gentes, nec legis iugo gravari.

13.
Obſectio 4.
& ſolutio.

Opp. 5. Obſervantia legalium non poteſt eſſe indifferens, ut ambulatio, ſed aut bona eſt ut continentia, aut mala, ut luxuria; quod autem bonum eſt, ideo obſervatur, ut ſalutem afferat. At hoc ſine poſt mortem Chriſti non obſervabantur legalia: mala ergo erat obſervatio eorundem. Reſp. inſpectis diſverſis circumſtantiis temporum ac locorum obſervantiam veterum cæremoniarum fuiſſe & bonam, & malam; malam quidem apud eos, qui adverſus libertatem Evangelii jugum legis imponebant credentibus, quaſi neceſſaria adhuc foret: bonam vero apud illos, qui à conſuetudine Judæorum legalia ipſa non auferebant tanquam deteſtanda & damnanda, quamvis crederent gentibus non eſſe imponenda. Quod vero dicitur poſt mortem Chriſti legalia non fuiſſe ſalubria, ſi intelligatur non fuiſſe neceſſaria ad ſalutem, verum eſt; ſi intelligatur non fuiſſe religioſum ac pium ea abſque ſimulatione exercere; id quidem eſt falſum. Etenim, ut paulo antea cum Auguſtino dicebam, ſicut deſunctorum corpora neceſſariorum officiis religioſe deferuntur ad tumulum, ita cum honore lex vetus erat quaſi ſepelienda, ne obſectationibus inimicorum proſcinderetur. Proinde quicquid nunc vellet legalia obſervare, tanquam ſopitos cineres è tumulo extraheret; nec eſſet pius deductor cadaveris, ſed impius ſepulchrorum violator.

14.
Obſectio 5.
cum ſolutione.

PROPOSITIO III. Apoſtoli non obſervarunt legalia prudenti quadam ſimulatione, ſed ex animo, & ſincere, ſicuti

15.
Propoſitio 3.

&c.

& absque simulatione Paulus restitit Cephæ intempestive ipsa legalia usurpanti.

Probatur 1.

Demonstratur primo. Aut servare absque simulatione vetustas caeremonias superstitiosum erat atque mortiferum, aut licitum atque opportunum: si hoc dixeris, non est cur credantur Apostoli simulatione fuisse usos; nam ideo simulate se gessisse putavit olim Hieronymus, quod jam essent mortifera, & nefas esset illas ex animo & religiose exercere. Si autem dixeris fuisse talem usum sincere, serioque peractum irreligiosum & impium, non debes asserere fuisse fictæ ac simulate à viris sanctis adhibitum. Enimvero simulate peragere quod irreligiosum ac mortiferum est, gravi culpa non caret: alioqui licitum esset nunc quoque, ut lucraremur Judæos, cum illis judaizare; quod neminem puto esse dicturum. Cur enim judaizare non licet modo, nisi quia religionis signo caeremonialia probare jam superstitiosum est, & illicitum? Imo fas esset ad lucrificandos idololatrias, simulacris cum simulatione immolare; quoniam id non alia ratione potest esse prohibitum, nisi quia hujusmodi immolatio est superstitiosa ac nefaria. Si ergo in præsentia nefas est judaizare, aut sacrificare cum gentibus; nec Apostolorum tempore licuit Judæorum ritus, supposito quod jam essent illiciti, etiam cum simulatione celebrare. Scite Augustinus Epist. 40. ad Hier. *Nam si propterea (Paulus) illa Sacramenta celebravit, quia simulavit se Judæum, ut illos lucrificaret; cur non etiam sacrificavit cum gentibus, quia & iis, qui sine lege erant, tanquam sine lege factus est, ut eos quoque lucrificaret?*

16.

Probatur 2.

Deinde aperte ex cap. 21. Act. Apost. thesis nostra corroboratur. Siquidem narratur ibidem Paulo, postquam advenerat Jerosolymam, dixisse Jacobum: *Vides frater, quot millia sunt ex Judæis qui crediderunt, & omnes æmulatores sunt legis. Audierunt autem de te, quia discessionem doceas à Moyse eorum, qui per gentes sunt, Judæorum, dicens non debere eos circumcidere filios suos, neque secundum consuetudinem ingredi.* v. 20. & 21. De his quidem, cum ex Judæis essent, puto esse apertissimum, quod legalia absque ulla simulatione exercerent. Sequitur Jacobus v. 23. 24. *Hoc ergo fac quod tibi dicimus: sunt nobis viri quatuor votum habentes super se. His assumptis sanctifica te cum illis: & impende in illis, ut radant capita: & scient omnes quia quæ de te audierunt*

falsa sunt, sed ambulas & ipse custodiens legem. Nunquid ait Jacobus, Uttere, o Paule, ad tempus simulatione? Minime, *Fac, inquit, quod dicimus, sanctifica te cum illis.* Aitne, Judæorum commotionem actione hac simulata compesce? Nequaquam: sed, *Scient omnes, quia ambulas & ipse custodiens legem.* Certe num verbis magis perspicuis potuisset significari legalium sinceræ observatio, ignoro penitus. *Nam si revera (inquit Augustinus Epist. ad Hier. 82.) sic ea reprobareret, quemadmodum de illo auditum erat, & ideo celebranda susciperet, ut actione simulata suam posset occultare sententiam, non ei diceret Jacobus, Et scient omnes, sed diceret, Et putabunt omnes quoniam quæ de te audierunt falsa sunt: præsertim quia in ipsis Hierosolymis Apostoli jam decreverant, ne quisquam tunc Judæos judaizare probiberet, quamvis etiam ipso jam doctrina Christiana non cogeret.* Attenta ergo Actuum Apostolicorum lectione, haud obscure percipitur ab Apostolis antiquos ritus fuisse ingenue servatos.

Incredibile præterea est Apostolum Paulum in Epistola ad Galatas, in qua cap. 1. v. 20. ait, *Quæ autem scribo vobis, ecce coram Deo, quia non mentior,* fuisse mentitum; at si fictæ, & simulate restitisset Petro dum gentes cogebat judaizare, mendax esset & falsus. Igitur non fictæ & apparenter restitit Petro, sed sincere, & ex animo. Cui argumentationi respondet Baronius ad an. Ch. LI. n. 38. (quamquam & ipse Apostolos non simulate se gessisse concedit) quod minime inter se pugnant Paulum sinceram narrasse historiam, & ea, quæ recensuit non serio fuisse peracta. At Paulus non tantum scribit se restitisse Cephæ, verum etiam, quod *reprehensibilis erat*, v. 11. quod *non recte ambularet ad veritatem Evangelii*, v. 14. quod non simulabat, sed *cogebat judaizare*. Petrus autem aut bene se gerebat, aut male; si male, ergo ex animo à Paulo reprehendebatur: si bene, ergo Paulus mentitus est scribens illum non recte ambulasse. Belle excusserat Augustinus inane illud responsum Epist. 40. n. 3. his verbis: *Si enim recte illi ingrediebantur, iste mentitus est: si autem ibi mentitus est, ubi verum dixit?* Multo minus responderi potest, Paulum scripisse quod Petrus fuerit reprehensibilis, & non recte ingrederetur, ut removeret Galatas à servitute legalium, tametsi persuasum sibi foret Petrum nec reprehensibilem fuisse, nec male operatum.

17.

Roboratur.

cum. Nam, ut Auguſtinus argumentatur Ep. 28. n. 4. *Si Paulo recte videbatur Petrus feciſſe, quem non recte feciſſe & dixit & ſcripſit, ut quaſi animos tumultuantium deliniret: quid respondebimus, cum exurrexerint perverſi homines probibentes nuptias, quos futuros ipſe prænunciavit, & dixerint quod totum illud, quod idem Apoſtolus de matrimoniorum jure firmando loquutus eſt, propter homines, qui dilectione conjugum tumultuari poterant, fuiſſe mentitum; ſcilicet non, quod hoc ſerſerit, ſed ut illorum placaretur adverſitas? Cujus generis exempla poſſent afferri quamplurima.*

18. **Conſirmatur.** Accedit quod omnem ſimulationem, & omne mendacium etiam officioſum, quamquam illud probaſſe videntur nonnulli Græcorum, ſententia noſtra damnat ac reprobat, quod malum ſit intrinſece, & cum veritate pugnet ſuapte natura. Nec moror, quod Suaſeſius ſcribit lib. ix. de Legib. cap. xviii. etiam in ſententia Auguſtini admittendam eſſe aliamquam ſimulationem, eoquod Apoſtoli illas cæremonias faciendo ſimulabant ſe obſervare legem tanquam illi ſubjectos, imo volebant, aut permittebant hoc ab aliis Judeis videntibus ita putari. Iſtud, inquam, non moror; nam ſatis hanc ſimulationis ſuſpicionem removebant neminem ad judaizandum cogendo: quod ubi Petrus fecit, reſtitit ei Paulus. At Hieronymus, uti obſervatum ſupra, non officioſum mendacium ait appellandam eſſe ſimulationem Pauli, ſed honeſtam potius diſpenſationem. Verum his optime repoſuit Auguſtinus ſupra Ep. 40. quod ſi recte Petrus ad veritatem Evangelii ingreſſus eſt, mentitur Paulus ſcribens quod non recte ambularet: ideoque nequit in ſententia illa Hieronymi excuſari Apoſtolus à mendacio. Præterquam quod, ut idem Auguſtinus inquit Ep. 82. illud diſpenſationis vocabulum quid ſibi vult; oro? *Aut enim hoc eſt quod ego appello officioſum mendacium, ut hæc diſpenſatio ſit officium velut honeſte mentiendi: aut quid aliud ſit omnino non video, niſi forte addito nomine diſpenſationis fiat, ut mendacium non ſit mendacium.*

19. **Omnis ſimulatio eſt illicita.** Cæterum etſi aliquando liceret uti ſimulatione & officioſo mendacio, quod nos probare non poſſumus; in cauſa religionis, qualis erat illa, de qua in præſentiarum diſſeritur, communior Theologorum, ipſius etiam Suaſeſii, vera & certiſſima ſententia eſt omnem ſimulationem eſſe illicitam & pernicioſam. Primo quia in hac hypotheſi ſimulatio eſt quædam proteſtatio & approbatio *R. P. Berti Theol. Tom. IV.*

faſæ religionis, ideoque veræ fidei negatio & erubeſcentia. Deinde quia ſimulatio iſtiusmodi ſcandalum præbet conſcientiæ infirmorum, qui inde conſpicere poſſunt veram eſſe etiam ſuperſtitioſam religionem: quod ſane ſcandalum exhibuiſſet ſimulatio Apoſtolorum, ex qua fideles potuiſſent ſuſpicari, fuiſſe licitum cultum cæremoniarum antiquarum, quas oppoſita ſententia cenſet fuiſſe mortiferas. Tandem, ne ſim verbosior, ſi in cauſa religionis ſimulare fas eſſet, fruſtra Eleazarus 2. Macchab. cap. vi. 24. & 25. compulſus manducare porcinam, dixiſſet: *Non enim ætati noſtræ dignum eſt fingere: ut multi adoleſcentium arbitantes Eleazarum nonaginta annorum tranſiſſe ad vitam alienigenarum; & ipſi propter meam ſimulationem decipiantur, & per hoc maculam atque execrationem meæ ſenectuti conquiram.* Atque huic præclaro exemplo accedit commendata ſeptem fratrum Macchabæorum hiſtoria cap. proximo enarrata, ac plurimorum Martyrum ad ſimulacra Gentium etiam ſimulati cultus laudabilis deteſtatio.

Sed objicies 1. Apoſtolos cum ſimulatione obſervaviſſe legalia; nec ex animo Petrum fuiſſe à Paulo reprehenſum demonſtratur ex Ep. ad Galat. cap. 2. Etenim v. 11. ait Apoſtolus: *In faciem ei reſtiti:* At illud *in faciem* idem eſt, ac *apparenter & ſimulate*: igitur Paulus non ex animo, ſed cum ſimulatione reſtitit Petro. Reſp. falſam eſſe minorem; quippe illud *in faciem* idem eſt, ac *palam, & coram omnibus*; uti conſtat ex Græca lectione; ex Aethiopica, & Syriaca, quæ habent, *palam, coram omnibus, in faciem ipſius, &c.* Demonſtrat quoque illius vocis ſignificationem idem Apoſtolus infra v. 14. *Dixi Cephe coram omnibus.* Item dum proferat cauſam cur ei reſtiterit, *Quia reprehendiſſis erat.* Ad hæc Act. xxv. 16. ubi Vulgata noſtra legit: *priusquam is, qui accuſatur præſentes habeat accuſatores,* habentur in Græco eadem particule, quæ in Ep. ad Galatas, *ἡ τὰ πρόσωπον, in faciem.* Eſt ergo proprie illud *in faciem* idem, ac *in præſentia, & coram omnibus*, non *ſiſte*, & cum ſimulatione. At dices fortasſe: In 2. ad Corinth. cap. v. 12. legitur idem valere *in facie, & non in corde.* Expedire reſpondeo, aliud eſſe *ἐν πρόσωπον, in facie*; aliud *ἡ τὰ πρόσωπον, in faciem*; hoc poſtremum idem eſſe ac *palam, & coram*; demonſtrant, ut adnotavit etiam Eraſmus Comment. in Ep. ad Galatas, Latini Patres, & Scholia omnia Græcorum. Quamquam ſi illud *ἡ τὰ*

20. **Oppoſitio 1. & ſolutio.**

H

πρὸς

πρόσωπον sensum haberet ambiguum, in Epistola ad Galatas liquet idem significare, ac *παρά*, & *coram*; cum habeatur v. 14. *ἐμπροσθεν πάντων*, *coram omnibus*.

21. **Opposito 2.** Oppones 2. Advertit citatus Erasmus Interpres, *Quia reprehensibilis erat*, haberi in Græco, *ὅτι καταγινώσκοντες ἦν*, *quoniam reprehensus erat*. Græci itaque recte hunc locum interpretati sunt, quod male de Petro iudicabatur, etiam si reprehensibilis revera non erat. Resp. 1. Etiam Auctorem Commentariorum, quæ ibidem Erasmus, alique tribuerunt Ambrosio, legisse, *Reprehensus erat*; sed huius reprehensionis causam proferens, ait, *Unde reprehensus? utique ab Evangelica veritate, cui hoc factum adversatur*. Parum ergo Græcorum opinioni ipsa Græca lectio suffragatur. Deinde demonstro legendum esse, ut habet Vulgata, *Quia reprehensibilis erat*. Syriaca, & Arabica versio similiter habent. Item Vatablus, & alii. Sed aperta ratio eruitur ex v. 14. *Quod non recte ambularent ad veritatem Evangelii*. Est autem, qui ita non ambulat, reprehensibilis & corrigendus. Queris occur in Græco positum est, *καταγινώσκοντες*, *reprehensus*, non autem *καταγινώσκοντες*, *reprehensibilis*? Causam accipe. Phrasis Hebraica est participia pro verbalibus usurpare: ut 4. Regum xviii. 21. legitur, *in baculo arundineo, atque confrecto*, id est, *frangibili*; Psalm. xi. 7. *argentum igne examinatum*, id est, *eximium & æstimabile*: Esaiæ xxxiii. 19. *populum alti sermonis*, quod in Hebræo est, *irrisum lingua*, id est, *non intelligibilis ac barbarus*. Ea phrasis fuit Paulo familiarissima; nam i. ad Corinth. cap. 9. 25. athletam appellat *ἀγωνίζομενον*, pro *ἀγωνιστή*: ad Hebræos xii. 18. pro eo, quod nos habemus, *ad tractabilem montem, & accessibilem ignem*, extat in Græco *ὑπὸ τοῦ πύρου ὄρεος*, & *νεύοντες πρὸς τὸν πῦρ*, *monti contrectato, ignique accenso*: & ibidem v. 27. legimus *σαλευμένην*, *commota*, pro *mobili*. Hac ergo phrasi nec à Latinis prorsus aliena, quibus *invictum, indomitum, perditum*, idem est, ac *invincibile, intractabile, & dignum perditione*; positum est ab Apostolo *reprehensus* pro *reprehensibili*. Ex his obiter nota operam perdere Baronium, dum citato loco nititur demonstrare Augustinum locum Epist. ad Galat. inoffenso pede non pertransisse, nec Petrum aliqua ratione peccasse. Certe si Petri animum inspicimus nullam offensionem, aut scandalum præbendi Judæis, constat Petri peccatum esse aliqua

ex parte excusabile; at peccasse jam ex dictis constat, & recte adversus Græcorum nonnullos id sentiunt Latini Patres apud Bellarminum lib. 1. de Rom. Pontif. cap. 28. Imo opere ipso externo erat Petri factum superstitiosum, ut Augustinus affirmat cap. 30. de Agone Christiano, quoniam cogendo Gentes iudicare videbatur adstruere legalium necessitatem. Quare Augustinus non *trahavit Petrum durius, quam par erat*; uti scribit Sixtus Senensis lib. 6. Biblioth. annot. 274.

Si dicas hanc opinionem Augustini nimium patrocinari, aut Porphyrio, qui blasphemabat Paulum ausum redarguere procaciter Petrum, cum in eodem errore fuerit; aut Novatoribus, qui peccatum Petri atroci calumnia adversus Romanorum Pontificum auctoritatem objectant; Respondeo adversus sycophantam Porphyrium, audacesque heterodoxos longe melius in sententia Augustini defendi Petri & Romanorum Pontificum auctoritatem, quam si dicamus illum cum simulatione fuisse reprehensum. Hoc namque supposito objectarent Romanæ Ecclesiæ inimici, Apostolos in causa religionis fuisse mentitos, nec Petrum errasse tantum servando in tempestive quod damnatum non erat, sed etiam cogendo fideles ad ritus abrogatos atque mortiferos. At posita sententia Augustini apparet *hinc iusta libertatis in Paulo, & sanctæ humilitatis in Petro*; ut idem Sanctus Doctor demonstrat. Epist. 82. ad Hieronym. & Epist. 71. ad Quintum sanctissimus Martyr Cyprianus.

Opp. 3. Paulus ipse servavit legalia: qua ergo fronte, qua auctoritate audeat reprehendere in Petro, qui circum-

24. **Quarto oppones:** Simulasse Paulum aperte ipse testatur scribens in priori ad Corinth. cap. ix. 20. *Et factus sum Judæis tanquam Judæus, ut Judæos lucrarer*. Resp. cum eodem Augustino Ep. 40. n. 4. & Epist. 82. num. 28. Apostolum Judæis tanquam Judæum factum esse, non mentientis astu, sed compatiens affectu, sive, compassione misericordia, non simulatione fallaciæ; quomodo qui ægrotis ministrat sit tanquam ægrotus, non

22. **Urgetur & responderetur.**

23. **Opposito 2. & Solutio.**

24. **Opposito 4. & Solutio.**

non cum febres ſe habere mentitur, ſed cum animo condolentis cogitat quemadmodum ſibi miniſtrari vellet, ſi ipſe egrotaret. Atque id executus eſt Paulus familiariter cum Judæis converſando, & ſervando legalia, quando id non fuit Gentibus occaſio offenſionis. Alioquin ſi factus eſſet tanquam Judæus obſervando cum ſimulatione ceremonias mortiferas, factus quoque eſſet tanquam Gentilis cum ſimulatione idolis ſacrificando; ut ſupra in hujus poſitionis demonſtratione prima ratiocinabamur.

25. Oppoſitio 5. Galat. v. 13. habetur: *Et ſimulationi ejus conſenſerunt ceteri Judæi, ita ut & Barnabas duceretur ab eis in illam ſimulationem* Reſp. obſervationem legalium factam à Petro dici *ſimulationem*, non quod fieret fictæ, & non ex animo; ſed dicitur ſimulatio, quoniam Gentiles falſo illâ deducebantur, ut crederent Judæos ſegregari à Gentibus, quoniam hæ nolebant exercere ritus legales, tanquam ad ſalutem neceſſarios. Nam ſequenſu legitur, quod Petrus Gentes ad judaizandum cogebat, & cum primum ederet cum Gentibus, advenientibus Judæis, ſe ab ipſis Gentibus ſubtrahebat & ſegregabat. Quare pro ſimulatione legit Syrus, *אֲחֻזָּה*, *ſegregationem*; & ſunt qui pro, *συμπνευματιζουσιν αὐτὸν*, *ſimulationi ejus conſenſerunt*, legendum putant, *συμπνευματιζουσιν, una ſe ſubduxerunt, aut ſegregarunt*, & pro *τῇ ὑποκρίσει*, *ſimulationi*, *τῇ ὑποκρίσει*, *ſegregationi*. Sed his admiſſis pro reſponſionis noſtræ explicatione, lectionem Vulgatæ eſſe præferendam etiam vetuſti Græcorum Codices commonſtrant.

26. Oppoſitio 6. ſimulacionem diſerte probant, Origenes, Didymus, Laodiceus, Alexander, Eufebius Emiſſenus, Theodorus Heracleotes, & Joannes Chryſoſtomus. Hos in ſua Epistoſta laudat Hieronymus. Adde Doctorem Latinorum præſtantiſſimum, ipſum nempe Hieronymum. Reſp. Auguſtinus Laodiceum ipſius Hieronymi confeſſione egreſſum fuiſſe ab Eccleſia, Alexandrum appellari veterem hæreticum, Origenem vero ac Didymum in pluribus, graviſſimis que quæſtionibus ab eodem Hieronymo fuiſſe reprehenſos. Tres igitur reſtant Eufebius, Theodorus, & Chryſoſtomus; quibus S. Pater opponit Cyprianum, & Ambroſium. Adde Tertullianum, ipſum Auguſtinum, Gregorium Magnum, aliosque Latinos. A Græcorum vero illorum auctoritate his verbis S. Pater ſe munit Epistoſta 82. num. 25. *Dent veniam* R. P. Berti Theol. Tom. IV.

quilibet aliud opinantes. Ego magis credo tanto Apoſtolo in ſuis, & pro ſuis literis juranti, quam cuiquam doctiſſimo de alienis literis diſputanti. Scio Eraſinum in Epistoſtam ad Galatas ſcribere ſe in his majorem fidem habere Origeni, quam decem Patribus Orthodoxis. Sed fidem Origeni non habendam eſſe, præter ea quæ dicta ſunt, oſtenditur ex ipſo Hieronymo. Qui in Epistoſta 75. ad Auguſtinum ait, *Hanc autem interpretationem primus Origenes, & ceteri deinceps interpretes ſunt ſequuti, ut Porphyrio reſpondeant blaſphemanti, qui Pauli arguit procacitatem*. Ergo ante Origenem nemo credidit Apoſtolum ſimulaſſe, neque Origeniana interpretatio antiquâ traditione fulcitur. Ad retundendam vero audaciam Porphyrii parum illam interpretationem valere demonſtratum eſt ſupra. Igitur interpretatio Origenis ſacræ Apoſtolorum hitoriæ, ejusque literali intelligentiæ præferri non debet. Adde Græcos in verbo *καταγνωσκουσιν* non advertiſſe hebraicam phraſim, qua uſus eſt Paulus, & probaſſe aliquando ſimulationem, & officioſum mendacium certiſſime reprobandum. Quantum ad Hieronymum; Origenis ſententiam fuiſſe ſecutum, neque eam definito animo defendiſſe, ipſius teſtimonio ſupra monſtravimus. Probabile eſt etiam priorem depoſuiſſe ſententiam: nam lib. 3. Apologiae adverſus Ruſinum, & Dialog. 1. contra Pelagianos cap. 8. demonſtrat exemplo Petri, qui non recto pede inceſſit in Evangeliſ veritate, ſanctos non omni caruiſſe peccato, & etiam Apoſtolos ſalva amicitia inter ſe diſſenſiſſe. Idcirco Auguſtinus Epistoſta 260. ad Oceannum, nunc 180. inquit: *Cum de hac quæſtione inter nos ego, & prædictus venerabilis frater Hieronymus ſatis literis egerimus: in hoc opere recentiſſimo, quod ſub nomine Critobuli adverſus Pelagium modo edidit, eandem de iſta re geſta, dictis que Apoſtolicis ſententiam tenuit, quam beatiſſimi Cypriani etiam nos ſecuti ſumus*.

Ultimo objicies. Simulationem aliquando ad proximorum lucrum eſſe licitam, Chriſti Domini exempla, ſacrarum hitoriæ monumenta, laudibusque celebrata Sanctorum facta demonſtrant. Chriſti quidem; nam factus in ſimilitudinem carnis peccati ſimulavit ſe peccatorem, & diſcipulis euntibus in Emmaus Lucæ 24. 28. *ſinxit ſe longius ire*: Magdalene quoque ſub hortulani ſpecie apparuit Joan. xx. 15. Divina autem hitoria narrat Joſue cap. viii. 5. H 2 ſinu-

27. Objeſtio ultima.

simulando ad decipiendos hostes terga vertisse: refert 4. Regum cap. v. 18. Naaman Syrum orasse Elifæum, ut si in Templo Remmon cum Domino suo adorasset idolum, quoniam id simulatione facturus erat, ei non imputaretur ad culpam: cui Propheta quasi illam simulationem probando respondit, *Vade in pace.* Et cap. ejusdem libri x. 18. Jehu insidiosè ut perderet cultores Baal ait: *Achab coluit Baal parum, ego autem colam eum amplius.* In Ecclesiastica demum historia habetur Catholicos se olim simulasse Priscillianistas, ut liberum haberent ad istos accessum; & sanctum Eusebium Vercellensem Episcopum finxisse se Arianum, ut Dionysium Mediolanensem Antistitem ab hæresi revocaret.

28. Respondent qui simulationem aliquan-

do licitam esse propugnant, ad rem non facere exempla allata simulationis Christi Domini, & Josue, cum hoc simulationis genere nullus superstitiosus ritus fuerit approbatus, uti contigisset simulatione Apostolorum; quæ propterea non caruisset omnino reatu, quomodo non caruit simulatio Jehu, Naamani, & etiam S. Episcopi Vercellenis. At nos dicimus nullam, nec religionis causâ simulationem esse licitam; quippe simulatio mala est, ut inquit, *ex objecto*, cum veritati directe opponatur, & aliud, quam habeatur mente, significet verbo, vel facto. Quod autem est per se malum, nullâ conditione aut circumstantia rerum excusatur; quoniam nulla rerum conditio potest efficere, ut simulatio cum veritate non pugnet, ideoque nequit ab ipsa simulatione auferri malitia. Unde nec dispensatione Dei permitti potest ipsamet simulatio, quoniam nunquam licitum esse potest, quidquid in qualibet circumstantia adversatur summæ veritatis, & æquitatis rationi. Ad singula ergo nostrum est respondere.

29. Atque ad 1. dicimus Verbum Divi-

num factum in similitudinem carnis peccati, non simulando se peccatorem, sed exercendo humilitatem, cum peccatoribus conversando compatientis affectu, & pro illorum salute crucem subeundo, semper tamen specimen virtutum exhibendo, propriam innocentiam prædicatione signisque confirmando, hypocrisim & reliqua vitia reprehendendo. Quod sane non est simulare se peccatorem, sed peccatores recipere, redarguere, & salvare. Dum finxit se longius ire, nulla usus est simulatione opposita veritati. Primo enim juxta Augustinum, plura quæ primo

aspectu videntur mendacia, talia non sunt si animadvertatur ea referri ad prædicendam, & significandam aliquam veritatem: tunc enim veritatem non violant, sed explicant & præsignant. Atque hoc pacto, si id, cujus causa factum est, advertatur, neque mentitus est Abraham dicens pueris suis, se quamprimum reversurum cum Isaac, nec Jacob dum hœdinis pellibus contactus ait patri esse primogenitum ejus, dum Christi incarnationem, & Redemptionis mysterium uterque prædiceret. Ita in Christo, dum finxit se longius ire, non fuit simulatio mendacii, quoniam significabat se quamprimum ab Apostolis discessurum, & longe etiam à mente infidelium abesse. Præterea, ut Tirinus & Menochius observant, non fuit ea simulatio, quia nisi illum discipuli detinuissent, revera longius profectus esset. Deinde Estius ait Christum ad excitandum in corde Discipulorum amorem gestum & motum corporis composuisse, ut solent ii, qui longius ire contendunt, atque ut matres componunt habitum corporis tanquam à puerulis digressuræ. Observant alii haberi in Græco *προσποιεῖτο*: est autem *προσποιεῖτο* idem ac *præferre*, etiam ubi nulla est species simulationis. Quod ad apparitionem factam Magdalene pertinet, habere potest eandem, quam supra, solutionem. De qua plura Augustinus contra Mendacium cap. 13. Habet enim talis apparitio veracem significationem fidei, quam ad instar grani sinapis in nobis Christus spargit; ut inquit Gregorius hom. 25. in Evang. & Tract. 121. in Joann. S. Patet. At non habetur Jo. xx. 15. Christum apparuisse hortulani specie, quasi ligonem aut farculum gerentem manu; sed Magdalenam adhuc tenebantem in fide, existimasse juvenem stantem non esse Dominum, sed illius horti cultorem. Id vero non simulationem in Christo, sed dubitationem arguit mulieris; quæ nondum conversa corde, ut Augustinus ibidem scribit, *quod non erat, putavit.*

Ad exempla ex veteri Testamento deprompta, potest 1. universaliter re-

30. Responsio 3.

sponderi cum S. Patre contra Mend. cap. 16. nos cum querimus, si ne boni hominis aliquando mentiri, non de hominibus querere adhuc ad Ægyptum, vel ad Hiericho, vel ad Babyloniam, vel ad ipsam Jerusalem adhuc terrenam pertinentibus; sed de civibus illius civitatis, cujus princeps est ipsa Veritas, & ad quam appropinquabant veteres justi, sed ab ea aberant aliquantulum. Josue tamen, ut etiam demus singulis responsum, potest

potest ab omni fallaci simulatione purgari; nam bellum gerentibus licitum est terga vertere, obsidionem relinquere, & hostibus belli seriem occultare; non quidem fallendi animo, sed ut in meliori statione constituentur. Jehu, quamquam delendo domum Achab laudem aliquam promeruerit, peccavit tamen mendacio impio & sacrificio sacrilego, ut Augustinus docet eodem libro, cap. 2. & S. Thomas 2. 2. q. 111. art. 2. Naaman vero, non exoravit Eliseum, ut posset Saturno, seu, quaecunque illud fuerit, idolo Remmon cum simulatione cultum religiosum exhibere: sed hoc petiit tantum, ut si Domino idololatras serviens, isto adorante, Naaman quoque caput inclinaret, quoniam id facturus erat obsequio quodam politico debito principi, non cultu religionis idololatrico; id famulo non imputaretur in culpam, aut si culpa esset aliqua, precibus Elisei sibi remitteretur. Verebatur quippe Naamanus, ne Syri putarent flexionem illam corporis Saturni simulacro à se fieri. At quia ex alia parte exteriori signo Naaman demonstrabat, se Remmoni nullum cultum præstare, & nunquam sine Principe idolum ingrediendo, & summo Deo offerendo holocausta super terram, quam in publicum suæ religionis testimonium oneratis duobus burdonibus asportabat de terra Israel; Ideo respondit Eliseus, *Vade in pace*, commendans fidem hominis, qui nec simulate vellet idolo genua flectere, & etiam terram, ut immolaret victimas Deo Israel, veheret in Syriam. Hoc asportata terræ manifestissimum signum assertionem nostram confirmat, & retorquet argumentum in Adversarios; evincit enim nec Naaman paulo ante idololatram probasse simulationem, quam perperam ipsi commendant.

31. Dicam nonnulla de S. Eusebio Vercellensi, nam simulationem Priscillianistarum, eorumque, qui cum iis fovebant consuetudinem, cum Augustino citato lib. cap. 2. & 3. rejicimus & damnamus. Una est eruditorum Theologorum sententia, factum Eusebii, si intentionem spectes, laudandum, si vero Arianismi simulationem, esse redarguendum. Si dicas in Ambrosiano sermone de laudibus Eusebii lvi. factum istud impense laudari; primo eandem adhibent responsum: deinde inquirunt Sermonem illum non esse Ambrosii, ut Dupinius, Benedictini Patres, & alii agnoverunt, & tota sermonis series abunde probat. Quibus addo illius Orationis auctorem comprobare simu-

lationem exemplo Pauli; cum Ambrosius simulationem omnem reprobet lib. 2. de Offic. cap. 22. uti & Pseudambrosianus Commentator in Epistolas Pauli in 1. ad Corinth. cap. ix. 20. & ad Galat. 11. 11. Sed aliam ego dabo responsum forte æquiores, sanctitate Eusebii magis dignam, nec repugnantem Scriptori sermonis nuper laudati, quem constat perantiquum esse & habitum coram Eusebii discipulo Exuperantio. Dictum supra ad oppos. v. segregationem Apostolorum dici simulationem, quoniam fortassis videbatur tali segregatione à gentibus approbati legitima Moysis tanquam necessaria; cum revera Apostoli judaizando rem licitam animo serio peragerent. Ita quod pro lucrificando Dionysium gessit Eusebius, potuit fortasse imperitis videri simulatio, sed non est revera, servavitque ille factum, verbisque veritatem. Extat facti narratio in vetustissimo Codice Vercellensi edito ab Ughello Tom. 4. Italiae Sacrae, longe ante millesimum annum conscripto. In eo narratur, Eusebium accersitum ab Imperatore Constantio, & honorifice susceptum, atque invitatum ad subscriptionem fidei Arianae & damnationis Athanasii, quam Dionysius firmaverat, respondisse: *Non est discipulus supra Magistrum, neque filius supra patrem. Non post filium subscribam, quem precessi nomine: istud incendite.* Auctor etiam præfati sermonis simulationem, qua Eusebius consentire visus est perfidiae Arianorum, hanc esse declarat, quod dixerit: *Vos, qui dicitis Filium Dei Patri Deo æqualem esse non posse, cur mihi filium meum prætulistis?* Itaque etsi Ariani putarunt velle Eusebium fidem illorum probare, quam ob rem dicitur sensu aliquo simulasse tacendo quod opportunum non erat præferre; tamen reapse non simulavit, quoniam neque Constantium adiit nisi accersitus, neque affirmavit Filium esse Patri inæqualem; & ne subscriberet veram rationem attulit, quoniam erat ille revera Dionysii Magister & Pater. Atque hæc pro Sancto Antistite Vercellensi, & pro quæstionis hujus coronide dicta sunt.

ANIMADVERSIO IN VERS. 29.
CAP. XV. ACT. AP.

Oritur ex dictis quæstio, cur in Act. 32. Apost. cap. xv. 29. impositum fuerit, Observationes in C. 15. v. 29. actum Apostolorum. tanquam observatu necessarium, Gen. ut abstinerent se ab immolatis simulacrorum, & sanguine, & suffocato, & for-

nicatione. Et de immolatis quidem, & de scortatione ratio videtur aperta, quod illa sint idololatriæ quædam contestatio, venus autem omnis flagitiosa. At non edere animalium sanguinem lex est septimi capitis Levit. v. 26.: ad quam si credentes in Christum obstringi non poterant; ecurr, quæso, Apostoli idem necessario observandum esse definiunt?

33.
Quid de sanguine dicendum.

Itaque sunt, qui *sanguinis* nomine prohiberi contendunt homicidium, & per suffocationem violentam oppressionem miserorum: unde Augustinus lib. 32. contra Faustum cap. 13. ait, *Alii intelligunt à sanguine præceptum esse abstinendum, ne quis homicidio se contamineat.* Censent alii vetitum ne ederetur de carne cujus sanguis non esset effusus; & de animali suffocatione interempti. Hoc vero docent duplici de causa fuisse impositum: primo, ut per hanc abstinendam ab omni humana cæde magis fierent alieni, uti hoc idem præscriptum fuerat Noe & posteris, Genes. cap. 1x. 4. deinde ne Judæi refugerent cum Gentilibus Christianis societatem. Atque hanc postremam causam libenter probabo; quoniam & S. Pater loco nuper commemorato laudat prudentiam Apostolorum, qui *elegisse videntur pro tempore rem facilem, & nequaquam observantibus onerosam, in qua cum Israelitis etiam Gentes aliquid communiter observarent.*

34.
Ultimata ratio de sanguine.

Sed quamquam hæc ratio verissima est; non videtur princeps, aut saltem unica: & S. Pater ibidem hoc tanquam vero simile tantum assert docens quod *hoc discutere longum esset.* Arbitror itaque id optime fuisse sancitum, non ut in gratiam Judæorum ceremoniæ veteres servarentur; sed ut à Gentilibus superstitiones, & vitia cultum idolorum comitantia penitus removerentur, cujus rei gratia fuerant ipsæ ceremoniæ institutæ. Ac propterea præceptum illud abstinendi à sanguine, & suffocato diu in Ecclesia servatum est, ut constet ex Conciliis Trullano, & Gangrensi; & etiam nunc servatur à Græcis nulla habita ratione, ut reor, rituum Mosaicorum.

35.
A quatuor abstinere præceperunt Apostoli.

Revera quatuor sunt, à quibus abstinendum esse Apostoli præceperunt. Veniunt priori loco carnes immolatiæ; quas ob idololatriam vetari, res per se loquitur. Videatur Epistola Pauli prima ad Corinth. cap. x. 7. & 21. Esum sanguinis præsertim victimarum, quæ mactabantur idolis, fuisse Ethnicis su-

perstitiosi cultus argumentum, demonstrant apud Jo. Spencerum in hac differt. p. 717. Origenes, Tertullianus, Minutius, & quæ scripsimus sup. cap. 1x. Synodus quoque Trullana can. 67. prohiberi docet *sanguinem animalium mactatorum.* Suffocatum nihil est aliud, quam animal dæmoni immolatum suffocatione, in qua animantium animam sacrilegi offerri putabant: quod recte observarunt ex Scholasticis Alexander Alensis 3. p. q. 55. & Guilelmus Parisiensis de Legibus cap. 8. Fornicationem vero maxime viguisse inter gentes, quæ ignorant Deum, & ab his scortationis causâ lucos prope delubra plantatos, & strata ibidem cubilia, tradit etiam Elaias cap. 57. Cum igitur in ipsis Ecclesiæ incunabulis studeret Diabolus his quatuor fideles ad idololatriam trahere, ut liquet ex cap. 2. Apocal. v. 14. & 20. consulto Apostoli præceperunt abstinendum omnino esse ab idolotythis, à sanguine, à suffocato, à fornicatione. Etsi ergo facile in hoc poterant convenire Gentes cum Judæis; attamen præcepto illo non fuit præscripta observantia legalium, ut legalium, quomodo scripserunt è Schola complures, sed prohibita quatuor illa idololatriæ adminicula nuper exposita. Quare si Tyrannus idolorum cultor carnes immolatiæ Christiano proponeret, sive, ut fecisse dicitur Julianus Apostata, cibos sanguine victimarum pollutos; servanda adhuc esset lex Apostolica exemplo Sanctorum Martyrum LXXX. de quibus Martyrologium Romanum die 2. Martii. Econtra ubi sanguis, & suffocatum nullam idololatriæ cultus ingerunt suspicionem, neque obstat jejunii, & abstinentiæ præceptum, iis vesci nullo decreto Apostolico prohibemur.

De altera quæstione, quam solent hoc loco tractare, quo præcise tempore legalia cœperint esse mortifera, nescio quid sit definite pronunciandum. Probabilius arbitror id contigisse postquam promulgato Evangelio necessaria non erat diuturnior cum Judæis dispensatio; imo poterat ex ea pertinacius tumescere Nazæorum & Ebionitarum hæresis, Christianam religionem cum Judaica complectens. Igitur cessarunt Legalia, & quasi sepulta sunt una cum ruderibus Civitatis Jerusalem, quam duce Tito occuparunt Romani, & ferro, & igne vastarunt anno Ae. V. Lxx. Titi Flavii Vespasiani II. post Christi mortem anno xli. supposito quod mortuus sit anno Ae. V. xxix. Coss. duobus Geminis.

CA-

36.
Quo tempore legalia fuerint mortifera.